

(Πβ. ΑΧατζήν εν 'Επετ. 'Εταιρ. Βυζαντ. Σπουδ. 7 (1930) 238) Εὔβ. Συνών. *άμαξά, άραμπαδά.* 2) Αὐτοκίνητον σύνηθ. 3) 'Ο άστερισμός της Μεγάλης 'Αρκτου, άρχ. 'Αμαξα Σκίαθ. — Λεξ. Βυζ. Πβ. ΝΠολίτ. Μελέτ. 15.

Πβ. *άμαξα.*

άμαξιτικά τά, κοιν.

Τὸ οὐδ. τοῦ ἐπιθ. *άμαξιτικός οὐσιαστικοποιηθέν.

'Η εἰς τὸν άμαξηλάτην διδομένη άμοιβή, άμαξαγώνιον.

άμαξική ή, άμάρτ. *άμαξ'κή* Θράκ. (Σουφλ.)

Τὸ μεταγν. ἐπιθ. *άμαξικός* οὐσιαστικοποιηθέν.

'Οδός δι' άμάξας, άμαξιτός. Συνών. *άμαξηγός, άμαξόδρομος, άμαξόστρατα.* 'Η λ. καὶ ὡς τοπων. Ρόδ. Σύμ.

άμαξικό τό, άμάρτ. *άμαξ'κό* Στερελλ. (Λεπεν.)

Τὸ οὐδ. τοῦ μεταγν. ἐπιθ. *άμαξικός* οὐσιαστικοποιηθέν.

'Επιμήκης καὶ βαθεΐα ἔκτασις ἐν τῇ πεδιάδι.

άμαξιλλάρωτος ἐπιθ. Λεξ. Μ. 'Εγκυκλ.

'Εκ τοῦ στερητ. *ά-* καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαξιλλάρωτος <*μαξιλλάρων*ω.

'Εν τῇ γλώσση συνήθως τῶν θεάτρων, ὁ μὴ άποδοκιμασθεὶς διὰ μαξιλλάρωματος, ἥτοι ἔκσφενδονίσεως μαξιλλαρίων ὑπὸ τῶν θεατῶν, ἐπὶ ἡθοποιοῦ ἢ θεατρικοῦ ἔργου.

άμαξοβέργι τό, άμάρτ. *άμαξοβέργιν* Κύπρ.

'Εκ τῶν οὐσ. *άμάξι* καὶ *βεργί.*

Μακρὰ καὶ λεπτή ράβδος φέρουσα εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον κέντρον, διὰ τῆς ὁποίας ὁ άμαξηλάτης ὁδηγεῖ τοὺς βοῦς. Συνών. *βουκέντρα βουκέντρι.*

άμαξόδρομος ὁ, Λαρδαν. Κύπρ.

'Εκ τῶν οὐσ. *άμάξι* καὶ *δρομός.*

*Αμαξική, ὁ ἰδ.

άμαξολόγος ὁ, Πελοπν. (Λακων. Πλάτσ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. *άμάξι* καὶ τοῦ -*λόγος*, περὶ οὗ ὡς παραγωγικῆς καταλ. ἰδ. Γ. Χατζιδ. ἐν 'Αθηνᾷ 22 (1910) 247.

'Ο ὁδηγῶν άμαξαν ἐνθ' άν. : Παροιμ. *'Αδὺς νὰ τρίζη τ' άμάξι τρίζει ὁ άμαξολόγος* (διὰ τὴν σημ. ἰδ. *άμαξάρις*) Πλάτσ. Πβ. *άμαξάρις, άμαξᾶς, άμαξηλάρις.*

άμαξόπορτα ή, Λεξ. Πόππλετ.

'Εκ τῶν οὐσ. *άμαξα* ἢ *άμάξι* καὶ *πόρτα.*

Θύρα μεγάλη, διὰ τῆς ὁποίας δύναται νὰ εἰσέλθῃ άμαξα.

άμαξόστρατα ή, Θράκ. Κύπρ. — Λεξ. Γαζ. (λ. *άμαξήλατος*).

Τὸ μεσν. οὐσ. *άμαξόστρατα.*

*Αμαξική, ὁ ἰδ., ἐνθ' άν. : *Μέσ' 'ς τὴν άμαξόστραταν φαίνονται οἱ άρνέρες τ' άμαξιῶ ποῦ πέρασεν* (άρνέρες = ἵχνη τῶν τροχῶν) Κύπρ.

άμαξοῦ ή, Κύπρ.

'Εκ τοῦ οὐσ. *άμάξι* καὶ τῆς ὑποκοριστικῆς καταλ. -*οῦ*, περὶ ἧς ἰδ. ΣΜενάρδ. ἐν 'Αθηνᾷ 22 (1910) 123 καὶ 'Επιστ. 'Επετ. Πανεπ. 9 (1912,3) 139.

Μικρὰ άμαξα. Συνών. *άμαξάκι, άμαξοῦδι* 1.

άμαξοῦδι τό, Θράκ. *άμαξοῦδ'* Θράκ. (Αἰν.) *άμαξοῦιν* Κύπρ.

'Εκ τοῦ οὐσ. *άμάξι* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -*οῦδι*.

1) Μικρὰ άμαξα Θράκ. (Αἰν.) : *Κ'βανοῦσι χῶμα μ' ένα άμαξοῦδι* (κ'βανοῦσε = μετέφερε). Συνών. *άμαξάκι, άμαξοῦ.* 2) 'Αμαξα συρομένη διὰ χειρὸς, χειράμαξα Κύπρ. : 'Ασμ.

'Εγρὲς ἐπῆα τδ' ἡῦρα τὴν μὲ τὸ πονκαμισοῦιν τδ' ἐξήχασα τὲς φυλατῶδες ποῦ 'τραῦουν άμαξοῦιν.

άμαξούλευτος ἐπιθ. Ἰων. (Κρήν.)

'Εκ τοῦ στερητ. *ά-* καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαξούλευτος <*μαξούλεύω*.

'Ο μὴ προσοδοφόρος, ἄκαρπος : *'Αμπέλι άμαξούλευτο.* Γῆ άμαξούλευτη.

άμαξωτός ἐπιθ. λόγ. σύνηθ. *άμαξοντός* Λέσβ. (Πάμφιλ.)

'Εκ τοῦ άρχ. ἐπιθ. *άμαξιτός.* 'Ο μετασχηματισμὸς κατὰ τὰ πολλὰ ἐπιθ. εἰς -*ωτός*.

'Ο δι' οὗ διέρχεται άμαξα, ἐπὶ ὁδοῦ : *'Αμαξωτός δρόμος.* Πβ. *άμαξηγός, άμαξική, άμαξόδρομος, άμαξόστρατα.*

άμάπ-πωτος ἐπιθ. Κύπρ.

'Εκ τοῦ στερητ. *ά-* καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαπ-πωτός <*μαπ-πών-νω*.

'Αμεταχειρίστος, ἀτριβής, ἐπομένως νέος, καθαρός, ἐπὶ ἐνδύματος : *Τὰ ροῦχα του ἔχει τα άμάπ-πωτα.* Συνών. *άμάκ-κωτος, άτσαλάκωτος.*

-αμάρα κατάλ. παραγωγική κοιν.

'Εκ τοῦ οὐσ. *σιχαμάρα*, ὁ ἀπὸ τοῦ *σιχαμός* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -*άρα*. Πβ. ΓΧατζιδ. ἐν Λεξικογρ. 'Αρχ. 6 (1923) 22, 'ΑνθΠαπαδοπ. Γραμμ. βορ. ἰδιωμ. 112 καὶ KDieterich ἐν Balkan - Archiv 4 (1928) 125.

Χρησιμεῖ πρὸς σχηματισμὸν ἐξ ἐπιθέτων ἀφηρημένων ὀνομάτων δηλούντων πάθος, οἷον : *άγαθός-άγαθαμάρα, κονλός-κονλαμάρα, κοντός-κονταμάρα, λωλός-λωλαμάρα, μουρλός-μουρλαμάρα, τρελλός-τρελλαμάρα.*

άμαράγγευτος ἐπιθ. άμάρτ. *άμαράγευτος* Κρήτ.

'Εκ τοῦ στερητ. *ά-* καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαραγγευτός <*μαραγγεύω*.

'Ο μὴ κατασκευασθεὶς ἢ ὁ μὴ κατειργασμένος ὑπὸ τέκτονος.

άμαράγγιαστος ἐπιθ. πολλαχ. *άμαράγγιαστους* βόρ. ἰδιώμ. *άμαράτζαστος* Εὔβ. (Κονίστρ.) — Λεξ. Λάουνδ.

'Εκ τοῦ στερητ. *ά-* καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαραγγιαστός <*μαραγγιάζω*. 'Η λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *άμαράντζιαστος* καὶ παρὰ Σομ.

Ὁ μὴ μαραινόμενος ἢ ὁ μὴ μαρανθεὶς, ἐπὶ φυτῶν, ἀνθέων καὶ καρπῶν ἔνθ' ἄν. : Ἀραβοσίτη ἀμαράγγιστο Ἡπ.

ἀμαραγκένη ἢ, ἀμάρε. ἀμαραγένη Σύμ.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ἐπιθ. ἀμαραγκένιος-ἀμαραγκένος, ὁ ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμάρακος, παρ' ὃ καὶ ἀμάραγκος. Διὰ τὸν ὁμοιον σχηματισμὸν πβ. τὸ οὐσ. ἀθέρνη.

Τὸ φυτὸν διόσανθος ὁ καρυόφυλλος (diosanthus caryophyllus) τῆς τάξεως τῶν καρυοφυλλωδῶν (caryophyllaceae). Συνών. γαριφαλέα. [*]

ἀμαράζωτος ἐπιθ. Πόντ. (Τραπ.) κ. ἀ. ἀμαράζωτος Σύμ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαραζωτός <μαραζώνω.

Ὁ μὴ μαραινόμενος, ἰδίως ἐπὶ καρπῶν.

ἀμάρακος ὁ, Κύπρ. Κῶς ἀμάρακος Κάρπ. ἀμάρακος Σύμ. ἀμάρακος Κῶς ἀμάρακος Σύμ. ἀμάρακος Ρόδ. ἄμαρακος Τήλ.

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἀμάρακος.

1) Τὸ φυτὸν ἐλίχρυσον τὸ Σικελικὸν (helichrysum Siculum) τῆς τάξεως τῶν συνθέτων (compositae), ἀγριολούλουδον τῆς οἰκογενείας τῶν ἀμαράντων ἔνθ' ἄν. : Ἄσμ.

Ἄμε νὰ πᾶς 'ς τοῖς ὀξοριές, ὅπου 'ναι ἀμαράκοι, νὰ τριβέσσαι, νὰ ξύνεσαι, νὰ πέφτουν οἱ ματ-τάκοι

(τὸ φυτὸν θεωρεῖται ἀντιψυλλικόν) Κῶς. Συνών. ἀγριοσιτάθουρο. Πβ. δεσποينوβότανο, καλοκοιμηθεῖα.

2) Τὸ φυτὸν ὀρίγανον τὸ Μάρον (origanum Maru) τῆς τάξεως τῶν χειλανθῶν (labiatae) Κύπρ. Σύμ. [*]

ἀμαραντάκι τό, Νάξ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀμάραντος.

Τὸ πτηνὸν ἀμάραντος 3, ὁ ἰδ.

ἀμάραντος ὁ, κοιν. καὶ Πόντ. ἀμάραντος βόρ. ἰδιώμ. ἀμάραντος πολλαχ. ἀμάραντος Πελοπν. (Ἀρκαδ.) ἄμραντος Ἡπ. (Δρόβιαν.) Πόντ. ἄμραντος Ἡπ. (Ἰωάνν.) ἀμάραντε Τσακων. ἀμάραντον τό, Κύπρ. Πόντ. ἀμάραντο πολλαχ. καὶ Πόντ. ἀμάραντον Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἄμραντον Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Κοτύωρ. Κρώμν. Τραπ. Χαλδ.) ἄμραντο Ἡπ. Πόντ. (Κοτύωρ.)

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἀμάραντος, παρ' ὃ καὶ ἀμάραντον. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἰ ἐν τῷ τύπ. ἀμάραντος πβ. ἀβάξι-ἀιβάζι, ἀβγουλλεῖα-ἀιβγαλ-λεῖα, ἀγαπητικός-ἀγαπητικός, ἀγέννητος-ἀιγέννατε, ἀγουρος-ἀιγουρος, ἀδούλης-ἀιδούλης, ἀμορος-ἀιμορος, ἀρχοντόπουλλο-ἀρχοντόπ'λλου, ξακουσμένος-ξαῖκουσμένος κτ. Ἰδ. καὶ ἈνθΠαπαδοπ. Γραμμ. βόρ. ἰδιώμ. 24.

1) Πᾶν φυτὸν ἡμερον ἢ ἄγριον, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄνθη ξηραίνοντα διατηροῦν χρῶμα καὶ σχῆμα. [Τοιαῦτα φυτὰ εἶναι ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἐλιχρύσου (helichrysum), τοῦ γένους τοῦ γναφαλίου (gnaphalium), τοῦ γένους τοῦ ἀμμοβίου (ammobium) τῆς τάξεως τῶν συνθέτων (compositae), ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀειζώου ἢ σέδου (sedum) καὶ τοῦ εὐαειζώου (sempervivum) τῆς τάξεως τῶν σαρκοφυλλωδῶν (grassulaceae), ἐκ τοῦ γένους τοῦ μεσημβριανθέμου (mesembrianthemum) τῆς τάξεως τῶν μεσημβριανθεμιδῶν (mesembrianthemaceae), ἐκ τοῦ γένους τοῦ

τευκρίου (teucrium) τῆς τάξεως τῶν χειλανθῶν (labiatae) κοιν. καὶ Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Κοτύωρ. Κρώμν. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων. : Φρ. Τρανάει τὸν ἀμάραντο (ἐπὶ τοῦ ὑφισταμένου πολλὰ) πολλαχ. 'Σ τὰ χέρια σου ἀμάραντος κ' ἔνα χλουρὸ ριπᾶν'! (πρὸς τινὰ ἀπροσδοκῆτως ἐλθόντα) Θράκ. (Αἰν.) Σὰν τ' ἀμάραντα, σὰν τὸν καλὸ τὸν χρόνον! (πρὸς τινὰ σπανίως ἐμφανιζόμενον. Συνών. φρ. σὰν τὰ χιόνια!) Πελοπν. (Ἀρκαδ.) Γιὰ τ' ἐσὲν τὰ ἄμραντα κ' εἶν' (πρὸς τὸν ἀνάξιον νὰ συμμετάσχη διασκεδάσεως) Χαλδ. || Ἄσμ.

Ἀμάραντος κί ἂν μαραθῇ τὴ μυρωδιὰ τὴν ἔχει Πελοπν. (Λακων.)

Γιὰ δὲς τὸν τὸν ἀμάραντον μέσα 'ς τὸ ξεροπέτρι, χωρὶς νερὸ ποτίζεται τοαὶ τὸν καρπὸν του θρέφει Χίος

Ἠλὼν μαραίνει ἄμραντα καὶ παλαλὰ χορτάρῃ κ' ἐσὺ μαραίνεις το' Ἐλλενους, Ρωμαῖκα παλληκάρῃ

(παλαλὰ = ἄχρηστα) Κερασ. Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπὶ ὧν. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀμάραντος ἐνιαχ. Μάραντος Πόντ. (Ἀμισ. Χαλδ. κ.ἀ.) καὶ ὡς τυπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Ἀμάραντος Μήλ. Ἀμάραντος Κρήτ. Ἀμάραντο Σίφν. Σῦρ. Ἀμάραντα Σῦρ. τ' Ἀμαράντου Σῦρ. 'ς τ' Ἀμαράντου Νάξ. (Βόθρ.) 'ς τὸν Ἀμάραντο Κίμωλ. Μαραντάντων Πόντ. Πβ. ἀγαποβότανο. β) Ἄσμα τι χοροῦ οὕτω κληθὲν ἐκ τῆς μνείας τοῦ φυτοῦ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ καὶ ἔχον ὧδε :

Θωρεῖς τὸν τὸν ἀμάραντο σὲ τί γρεμνὸ φυτρώνει!

Τὸν τῶν τὰ λάφια καὶ ψοφοῦν, τ' ἀγρίμιμα κ' ἡμερώνουν Κεφαλλ. : Τραγουδῶ τὸν ἀμάραντο. γ) Χορός, καθ' ὃν ᾄδεται τὸ ᾄσμα ἀμάραντος Κεφαλλ. : Χορεύω τὸν ἀμάραντο. 2) Τὸ φυτὸν ἀγάνη ἢ Ἀμερικανική (agave Americana) τῆς τάξεως τῶν ἀμαρυλλιδωδῶν (amaryllidaceae) ἐνιαχ. Συνών. ἀθάνατος 1, ἀλόη, ἀπομονή, σκιλλοκάρα. 3) Τὸ μικρὸν πτηνὸν ἀκανθυλλίς (fringilla carduellis) Νάξ. Συνών. ἀγκαθοπούλλι, ἀγριοκάναρο, ἀμαραντάκι, ἀστραγαλῖνος, γραμματίκι, καρδερίνα, σκαθί, τουρκοπούλλι.

ἀμαργωτος ἐπιθ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαργωτός <μαργώνω.

1) Ὁ μὴ παθὼν ψῦξιν Πόντ. (Τραπ.) : Ἀμαργωτα εἶναι τὰ δάχτυλα μ'. 2) Ὁ μὴ αἰμωδιάσας, ἐπὶ ποδὸς ἢ χειρὸς Θράκ. (Σαρεκκλ.) : Τὸ χέρι μου ἔμεινε ἀμαργωτο.

ἀμαρίγκλωτος ἐπιθ. ἀμάρε. ἀμαρίγκλουντος Λέσβ.

Ἀγνώστου ἐτύμου.

Ἀγροῖκος, τραχύς : Ἀπiléτο'τα τοῖ ἀμαρίγκλουντα πέταξι τὰ λόγια τ' (ἀπiléτο'τα = ἀπελέκητα).

ἀμαριόλεντος ἐπιθ. Ζάκ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαριόλεντός <μαριόλεύω.

Ὁ μὴ σκεπτόμενος πονηρά, ἄκακος, ἀθῶος.

ἀμαρκάλιστος ἐπιθ. Ἡπ. Πελοπν. (Λακων. Μάν.) Στερελλ. ἀμαρκάλιος Πελοπν. (Κορινθ. Μάν. Τρίκκ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαρκαλίστος <μαρκαλίζω.

Ὁ μὴ ὑποστάς ὀχείαν, ἀνόχευτος, ἐπὶ προβάτων καὶ αἰγῶν ἔνθ' ἄν. : Ἀρνάδα ἀμαρκάλιστη Ἡπ. Ἐμεινε ἀμαρκάλιη ἢ γίδα φέτος Κορινθ. Τρίκκ. Συνών. ἀβάτεντος 1.

